

Inatsisartut's Familie- og Sundhedsudvalg

Besvarelse af diverse spørgsmål om fattigdom jf. UPA FM 2015/36 og 2015/37

12. maj 2015
Sagsnr. 2015-114775
Dok. Nr. 1957424

Tak til udvalget for spørgsmålene om fattigdom. Besvarelse fremgår nedenfor.

Postboks 260
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 34 66 66
E-mail: lian@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

1) Hvilke arbejder er tidligere gennemført med henblik på at få fastsat en fattigdomsgrænse i Grønland?

I 2008 nedsatte daværende Naalakkersuisut en arbejdsgruppe med deltagere fra blandt andet social-, sundheds- og finansområdet med henblik på at afdække minimumsgrænser og beregne, hvilke økonomiske ressourcer et individ eller en familie måtte have til rådighed for at dække basale behov i en grønlandsk kontekst. På baggrund af forskelle i lokale udgifts- og omkostningsstrukturer samt spørgsmål om naturalieøkonomi m.m. opnåede arbejdsgruppen ikke konsensus om en definition af en eller flere minimums-/fattigdomsgrænser.

I 2010 gennemførte Departementet for Sociale Anliggender et projekt om fattigdom på baggrund af Inatsisartut's behandling af punkterne 118 og 135 på efterårssamlingen 2008 fremsat af tidl. Inatsisartut-medlem Palle Christiansen, Demokraterne, og tidl. Inatsisartut-medlem Kuupik Kleist, Inuit Ataqatigiit.

Projektet skulle blandt andet bidrage til at kvalificere drøftelser om at implementere en eller flere fattigdomsgrænser i Grønland. Kernepunktet i projektet var derfor at yde bidrag til en definition af et grønlandsk fattigdomsbegreb under hensyntagen til demografi, infrastruktur, bosætningsmønstre og den udbredte ikke-monetære økonomi mv.

Projektet baserede sig primært på interviews med centrale samfundsaktører (Grounded theory). Et af de centrale begreber i arbejdet var temaer. Temaerne fremkom ved at meningsfortætte transskriberede interviews og fremkomme med områder til videreudvikling af et relevant fattigdomsbegreb. De identificerede temaer dækkede de områder af fattigdom og afsavn, som de interviewede personer fremkom med i deres historier og beretninger:

Tema 1: Offentlig administration og service

Tema 2: Beskæftigelse

Tema 3: Boligforhold

Tema 4: Socialt udsatte børn og unge

Tema 5: Uddannelse

Tema 6: Personligt og offentligt ansvar

Tema 7: Misbrug, omsorgssvigt, seksuelle overgreb og selvmord

Projektet foreslog, at de 7 temaer skulle videreudvikles til konkrete indikatorer for at monitorere udviklingen i fattigdomsrelaterede områder. Projektet lagde desuden op til yderligere debat mellem borgere og beslutningstagere. I forhold til at fastsætte en fattigdomsgrænse blev der vurderet behov for yderligere drøftelser om, hvorvidt man meningsfuldt kan fastsætte en økonomisk fattigdomsgrænse i en grønlandsk kontekst; bl.a. med henvisning til subsistensøkonomien, som har væsentligt betydning på tværs af alle indkomstgrupper.

I kommissoriet for Skatte- og velfærdskommissionen fremgik det, at hensigten med kommissionens arbejde var, at levestandarden via samfundsreformer skulle løftes, og at fokus især skulle rettes mod på de laveste indkomstgruppers levevilkår. Således havde kommissionen som en hovedopgave at fremkomme med anbefalinger til, hvordan de største indkomst- og udgiftsforskelle udjævnes.

Skatte- og velfærdskommissionens betænkning kan betragtes som et forslag til en køreplan for bekæmpelse af ulighed og fattigdom via reformer af blandt andet skatte- og afgiftssystemet, regulering af boligområdet mv. Betænkningen omfatter ikke forslag til en eller flere fattigdomsgrænser.

2) Hvilke problemer eller barrierer erfarede man eller opstod i forbindelse med de gennemførte arbejder og hvorfor blev arbejdet ikke afsluttet?

Jf. punkt 1 indebærer blandt andet afvigelser i lokale udgifts- og omkostningsstrukturer samt spørgsmålet om naturalieøkonomi m.m. komplekse problemstillinger i forhold til at fastsætte en fattigdomsgrænse. En dækkende analyse kan således stille krav om omfattende undersøgelser, der dækker det samlede velfærds- og skattesystem jf. Skatte- og velfærdskommissionens betænkning.

Årsagen til, at arbejdet ikke blev afsluttet, må bero hos tidl. Naalakkersuisut.

3) Har man i Departementet for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender viden eller indikatorer om, hvorvidt børnefamilierne og måske særligt lavindkomstgrupperne økonomisk set er mere pressede end tidligere? Dette i landet som helhed eller i særlige regioner eller områder. Eksempelvis i bygder og yderdistrikter.

Departementet har ikke gennemført undersøgelser, der kan vise, om børnefamilier og lavindkomstgrupper økonomisk set er mere pressede end tidligere.

4) Hvilke redskaber eller forebyggende indsatser anser Naalakkersuisut umiddelbart som de mest virksomme mod udbredelsen af fattigdom og fattigdomsproblematikken i øvrigt?

Naalakkersuisut er enig med udvalget i, at forældre-/familiekurser, misbrugsbehandling, arbejdsformidling og beskæftigelse hører til de centrale indsatsområder, når det handler om at forebygge og modvirke fattigdom.

Endvidere anser Naalakkersuisut det som vigtigt at tilføje uddannelse som et effektivt middel og en sikker vej ud af fattigdom. Generelt er styrkelse af uddannelsesniveaue en afgørende forudsætning for Grønlands langsigtede udvikling.

5) Eksisterer der i Naalakkersuisut viden om kommunale forskelle ang. fattigdom og ulighed, og hvorledes kan forskellene i givet fald forklares?

Ja; fattigdom og ulighed varierer på tværs af kommuneinddelingerne.

Uligheden baserer sig blandt andet på betydelige indkomstforskelle i kommunerne. Af landets fire kommuner er det kun i Kommuneqarfik Sermersooq, at de gennemsnitlige personindkomster ligger over landsgennemsnittet. Qeqqata Kommunia ligger en anelse under landsgennemsnittet, mens indkomsterne i Kommune Kujalleq og Qaasuitsup Kommunia ligger knap 20 pct. under landsgennemsnittet uanset hvilket indkomstmål, der sammenlignes med ¹. Ikke-skattepligtige naturalieindkomster indgår ikke i indkomststatistikken.

Jf. punkt 1 er der endvidere betydelige forskelle i de lokale udgifts- og omkostningsstrukturer på tværs af og internt i kommunerne. Forskelle i fx boligpriser/boligudgifter og priser på dagligvarer mv. vil påvirke familiernes privatøkonomi alt efter lokalitet, ligesom fx forskelle i daginstitutionstakster på tværs af kommuner vil påvirke mange børnefamiliers rådighedsbeløb mærkbart.

Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning fremstiller en omfattende analyse af samfundsstrukturelle forhold, der skaber ulighed på landsplan og på tværs af de kommunale inddelinger. Det er imidlertid ikke ensbetydende med, at betænkningens anbefalinger er på linje med Naalakkersuisut's reformpolitik.

Som udvalget selv antyder, vil reel bekæmpelse af ulighed og fattigdom implicere et fattigdomsbegreb, der dækker bredere end økonomisk fattigdom. Således er der på tværs af og indenfor kommunegrænserne også markante forskelle i adgangen til social sikkerhed, sundhed og uddannelse.

Overordnet anser Naalakkersuisut øget uddannelse og beskæftigelse som den primære vej til at skabe social mobilitet og økonomisk bæredygtighed. Ved siden af skal der være et solidt socialt sikkerhedsnet, som kan hjælpe borgere, der ikke kan forsørge sig selv. Landstingsforordningen om offentlig hjælp er i den henseende opbygget således, at kommunerne i udmålingen af ydelsen kan tage højde for forskelle i lokale udgifts- og omkostningsstrukturer.

Som det fremgår af ovenstående, kan en samlet udredning om samfundsstrukturelle årsager til fattigdom og forebyggelse af ulighed på landsplan og lokalt ikke fremstilles fyldestgørende inden for nærværende ramme.

Senest under EM 2017 forventer Naalakkersuisut at fremlægge en redegørelse om, hvordan vi kan forebygge og begrænse økonomisk ulighed og fattigdom i samfundet samt mulighederne for at fastsætte en fattigdomsgrænse.

¹ Grønlands Statistik: Indkomststatistik 2013

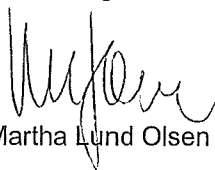
6) Er det undersøgt i hvilket omfang kommunale prioriteringer, indsatser og politikker påvirker fattigdomsbilledet og uligheden befolkningen imellem?

Naalakkersuisut er ikke bekendt med redegørelser eller lignende, der direkte sætter fokus på, hvordan de kommunale prioriteringer, indsatser og politikker påvirker fattigdomsbilledet og uligheden. Imidlertid træffer kommunerne en lang række borgernære beslutninger, der har indflydelse på den enkeltes hverdag.

Det er således udenfor enhver tvivl, at kommunernes prioriteringer, indsatser og politikker har indflydelse på fattigdomsbilledet. Naalakkersuisut glæder sig i den forbindelse over, at vi politisk er på linje med kommunerne om at skabe en fælles retning, hvor vi sigter mod at fremme social mobilitet og velfærd i samfundet gennem uddannelse, beskæftigelse og social sikkerhed.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Med venlig hilsen

Martha Lund Olsen